

אגרת מספר 79 שיירת יחיעם

"ושוב איתכם, כי דרך אין אחרת" - לעוד שנה של סיורים ומפגשים בגליל המערבי.

(היה לנו מפגש קיץ מעניין במערת מנות, אך אנו מנועים לעת עתה מלפרסם חומרים בנושא.)

המפגש הראשון לעונה, בעקבות שיירת יחיעם, הוא מפגש שנדחה משנה שעברה, אז רצינו להצמיד אותו ליום העצמאות באופן סמלי. **אריק תיבון** הוא חוקר יחידת אית"ן (איתור נעדרים) תחום תש"ח של צה"ל. מזה כמה שנים שהוא חוקר ולומד את הצדדים השונים, בעיקר הפרסונליים של השיירה בעקבות פנייה ליחידה.

נפגשנו באתר השיירה - 47 איש - במעגל ישיבה גדול בצל החרוב - טבלנו תפוח בדבש והרמנו כוסית יין (של אוליבר מכפר ורדים) לשנה החדשה, ובמעבר חד נזרקנו לסיפור השיירה המצמרר, שטלטל אז בשנת 1948 את הישוב היהודי באזור ואת המדינה שבדרך, ומתברר שאדוות הגלים נמצאת איתנו גם היום.

מבוא -

היחידה בדרך כלל לא מפרסמת את ממצאיה בפומבי, כי מדובר בדברים שנוגעים במשפחות. זוהי חקירה שונה מהרגיל. כאן אין נעדרים, לכאורה אין מה לחפש. חקירה זו תחילתה בפניה של שגריר ישראל בקמרון, מיקי ארבל, אשר פנה לאית"ן והתלונן כי לאביו שנפל במשלט 212 (גבעה 220) במלחמת השחרור ואשר נקבר בבית העלמין הצבאי בראש פינה, יש קבר נוסף בבית העלמין הצבאי בנהריה בין חללי שיירת יחיעם. (קבר 27 בשורה מס' 1). הפניה הביאה לבדיקה אשר הראתה כי הצדק עם המתלונן וכי אביו יצחק (רודי) ברל ז"ל שירת בחטיבת עודד ונפל בקרב על משלט 212 ליד משמר הירדן ואכן נקבר בראש פינה. כך שבקבר מס' 27 בשורה 1 בנהריה – כפי שהוברר ללא ספק בקבר זה (אם אכן הוא קבר) לא קבור יצחק פרל או ברל, המצבה הוסרה.

השם של יצחק פרל מופיע גם על האנדרטה באתר השיירה. השם שגוי שכן שמו של האיש הוא יצחק בראל, עולה חדש תושב קרית חיים, נשוי ואב לשניים.

סמוך להסרת הכרית נתברר כי המצבה הוקמה לאחר שבשנת 1991 נתברר לאנשי אגף ההנצחה במשרד הביטחון כי קיימים 46 קברים לחללי שיירת יחיעם ואילו מספר החללים הרשמי עמד על 47. נמצא כי אז פנו לאיש גדוד 21 אליו השתייכו חללי השיירה, והוא שנתן להם את שמו של יצחק פרל (שמו האמיתי יצחק ברל) מתוך רשימת חללי קרית חיים במלחמת השחרור.

עם הסרת המצבה ב"קבר" 27 שוב נתעוררה השאלה האם חסר חלל מחללי שיירת יחיעם? או מי הוא החלל ה 47 והיכן קיברו?

נבדקה האפשרות של בדיקה פיזית של מקום קבר מס' 27 לשם בירור תכולת ה"קבר". אם אכן יש בו גופה – הרי אם נכון מה שטענו הרב ד"ר קלר וצבי בן ארי סמג"ד גד' 21 שנכחו בעת הקבורה יש לנו 47 חללים ולא 46 כפי הידוע מהרשימות השמיות - משמע שיש כאן אלמוני.

מאידך אם אכן קיים אלמוני איך זה ש 60 שנה איש לא חיפש אותו?

אפשרות הבדיקה בקרקע נשללה - מחמת שינויים קרקעיים שהיו בשטח שהיו עשויים להביא לתוצאות שגויות. בעקבות זאת החלט לבצע חקירה היסטורית כדי למצוא מה היה המספר האמיתי של חללי השיירה ומי הם החללים.

במהלך החקירה נבדקו חמרים ארכיוניים אשר נמצאו בארכיון ההגנה, בארכיון קיבוץ יחיעם ובארכיון צהל. תוחקרו לוחמים שהיו בשיירה וחבריהם לגדוד וכן אנשי קיבוץ יחיעם ורבים אחרים ותודתנו נתונה בזה לכל הרבים שנחלצו ועזרו לחקירה.

הרקע ליציאת והתארגנות השיירה:

בהתאם לתכנית החלוקה נכלל הגליל המערבי בשטח שנועד למדינה הערבית. בפועל נותק משאר היישוב כל התחום שמהקרות במפרץ חיפה ועד סמוך לנהריה. הערבים בכפרים שבדרך ובעכו שלטו על הכבישים והאספקה הועברה בסירות (מעונות) לנהריה ומשם ליישובי הגליל המערבי. (ב-19.3.48 טבחו ערביי עכו ארבעה אנשי חברת חשמל - על שמם דרך הארבעה - רחוב ראשי בעכו). מאידך חסמו נהריה והיישובים היהודיים את הקשר שבין חיפה הערבית ועכו ללבנון. ביום 23/3/48 הוסכם בין נכבדי עכו הערבית לבין נציגי ההגנה, בתיווך מפקד המשטרה בעכו - הקצין היינס, על מעבר חפשי של שיירות שני הצדדים אל עכו ודרך עכו. ביום ה' ה' 25/3/48 נשלח המשוריין הפורץ של גדוד 21 עם כיתת לוחמים בפיקודו של ראובן אלון (אז גרינבוים) לעבור את המסלול מקרית חיים לנהריה וחזרה כדי לוודא שאכן הדרך פתוחה וכך היה. בהתאם לכך, למחרת, ביום שישי 26.3.48, יצאה מחיפה שיירת אספקה לגליל המערבי שהיה מנותק משאר חלקי הארץ.

השיירה עברה את עכו ללא פגע. רוב השיירה המשיך לנהריה, חניתה, מצובה ואילון לפרוק את האספקה עבורם, ואילו הרכבים נושאי האספקה לקיבוץ יחיעם המתינו בשבי ציון - לשיירה שהייתה צריכה לצאת ליחיעם, שהיה היישוב המבודד ביותר בגליל הערבי, למחרת, בשבת ה-27.3.48.

על פי ידיעות המודיעין (הש"י - שירות הידיעות של ההגנה), אדיב שישקלי, מפקד צבא ההצלה כעס על ההסכם של נכבדי עכו ועל כי השיירה עברה בשלום את עכו והורה לאנשיו להתארגן לתקיפת השיירה ליחיעם. (על השיירה מנקודת ראות של הצד הערבי, ראו קובץ נספח מתוך הספר "באב אל שאמס"). על העברת השיירה פיקד בן עמי פכטר, מג"ד גד' 21 (שהיה בנוי ברובו מבני קרית חיים), שהחליט שהשיירה תצא חרף הידיעות והאזהרות על התארגנות מארב גדול לשיירה ואף בחר לצאת בעצמו בשיירה כדי לפקוד את המחלקה מפלוגה ב' של גדודו שהייתה מוצבת ביחיעם הנצורה.

בן עמי פכטר היה בחור גבוה, בולט משכמו ומעלה. אנשי האזור העריצו אותו. הוא תואר כחזק, בעל קסם וכריזמה. היה בוגר כדורי בהצטיינות. הוא גדל כילד בתל-אביב עם אימו, אחרי שאביו נאלץ לחזור לבריה"מ בעקבות הריגת שודד שניסה לשדוד אותו.

בשבת בבוקר חברו לשיירת האספקה אנשי יחידות האבטחה: לוחמים ממחלקת מצובה מפלוגה ב' (כ 20 לוחמים, כמעט כולם באוטובוס), לוחמים ממחלקת שבי ציון (מספרם המדויק לא ידוע, חלקם במשוריין הליווי וחלקם באוטובוס) אנשי ההכנה לקורס מ"כים מעין המפרץ (במשוריין הפורץ ובמשוריין הליווי) וכן מספר נוסעים ולוחמים מהגדוד (קשר, נהגים וכיו').

לאחר שהשיירה יצאה משבי ציון, עצרה השיירה בקיבוץ עברון, שם, במסגריה ייצרו גשר מתכת שנועד לאפשר את מעבר השיירה מעל הגעתן סמוך ליחיעם במקום הגשר שפוצץ בעת ההתקפה על יחיעם, בינואר 1948. את הגשר אמורה הייתה להוביל המשאית של קיבוץ עברון, שביום ו' החלו לשריין את תא הנהג שלה, לקראת צאתה בשיירה. אולם, עד ליציאת השיירה לא נשלמה מלאכת השריין והמשאית לא הייתה כשירה לנסיעה. בן עמי הפקיע את המשאית הלא משוריינת של מצובה, זו שהביאה את המחלקה

ממצובה למקום התארגנות השיירה וחלקי הגשר הועמסו עליה. נהג המשאית, חבר מצובה, גבי גרבי, סרב לצאת במשאית לא משורינת וכן עמי הציב במקומו לוחם מהגדוד שהיה פצוע ברגלו מפעולת פיצוץ גשר בראש הנקרה שבועיים קודם – אליהו ליברמן.
פעולות אלה וקשיים בהעמסת הגשר גרמו לכך שהשיירה יצאה מנהריה ליחיעם במקום ב 12.00 רק ב - 14.00.

הרכב השיירה:

השיירה כללה 7 כלי רכב שנעו בסדר הבא:

- 1) משוריין פורץ מחסומים, אותו נהג ראובן ויצרייבר כשלידו מפקד השיירה איתן זייץ (זית) (שהיה גם מפקד הפלוגה שישה בשבי ציון) ועוד 12 לוחמים בסה"כ 14 אנשים. משוריין סנדוויץ עם רשת נגד רימונים על הגג. פורץ המחסומים, משולש מתכת שהורד בעזרת כבל והורדת הילוך, נבנה שבוע קודם במסגריית אילון. במשוריין היה מכשיר קשר מ.ק. 19 שנועד לקשר עם האוטובוס המאסף.
 - 2) טנדר משוריין של המג"ד ובו המג"ד, 5 לוחמים ומטען של טון ירקות ליחיעם - בסה"כ 6 אנשים. טנדר עם קבינה משורינת כפולה וארגז מטען לא גדול, שהיה בשימוש של מנהל עבודה בסולל בונה בשם יעקב שור ו"הושאל" על ידי המג"ד בן עמי לצורך השיירה.
 - 3) משאית לא משורינת (של מצובה) נושאת את הגשר ובה נהג ולוחם - בסה"כ 2 אנשים.
 - 4) משאית משורינת (של משה יונאי מכפר חסידים) נושאת אספקה ובה יונאי ולוחם - בסה"כ 2 אנשים.
 - 5) משוריין ליווי ובו 9 חברי יחיעם ומ"מ מחלקת יחיעם (גרשון פלד - פויקנפלד) שחזרו לקיבוץ ו-14 לוחמים - בסה"כ 24 אנשים. היה רכב "בולדוג" של טחנת הקמח במפרץ, שימש להסעת עובדיה ו"הושאל" לבן עמי לצרכי השיירה.
 - 6) משאית משורינת (של יחיעם) נושאת אספקה ובה 2 חברי יחיעם - בסה"כ 2 אנשים.
 - 7) אוטובוס "סופר וויט" חדש של חברת "השחר" מס' 484M ששוריין ע"י יאנק ברנשטיין במוסך המפרץ בשריון של "סנדוויץ" - שני לוחות פלדה וביניהם עץ, כאשר בצידו, סמוך לגג מותקנו בכל צד 6 אשנבי ירי וטרם הותקנו בו מושבים. היו בו 37 לוחמים (כולל נהג, קשר ואלחוטאית) בסה"כ 37 אנשים. (כ-20 ממחלקת מצובה והשאר מקורס מכים עין המפרץ וממחלקת שבי ציון. שתי המחלקות עם מח' יחיעם היוו את פלוגה ב' של גד' 21).
- המספר הרשמי עמד עד כה על 90 איש, אבל, בהתאם לאמור לעיל יצאו בשיירה 87 אנשים מתוך 90 שהתייצבו אליה. בחקירה עלה כי היו שלושה שבן עמי הורידם מהשיירה ברגע האחרון בנהריה: רפי לוין מיחיעם, שולה פריהר שהייתה מדריכת נשק בגד' 21 ומיליק אברמזון מ"כ מפלוגה ב' של איתן זית.

יציאת השיירה והקרב:

בשבת 27.3.48 בשעה 14.00 יצאה השיירה מנהריה.
קיימת עדות באינטרנט, כי חיילים בריטיים אותנו לערבים בכברי על יציאת השיירה, אין אימות לגרסה זו ונציין כי די היה שבעבור השיירה את חומימה בפאתיה הצפון מזרחיים של נהריה יכלו הערבים עצמם לראות את השיירה ולא נזקקו לתצפיתנים בריטיים.
בשעה 14.25 כאשר המשוריין הפורץ הגיע לסיבוב שבעליה ליד בית הקברות של כאפר כאברי, נתקל

במחסומי אבנים לרוחב הכביש ונפתחה עליו אש חזקה ומדויקת משלושה צדדים. המשורין פרץ את המחסומים תוך שאיתן זית - מפקד השיירה שישב משמאל לנהג נהרג והנהג ראובן ויצ'רייבר ועוד חיל נפצעו מירי הצלפים. המשורין המשיך ופרץ שישה או שבעה מחסומים והגיע ליחיעם כאשר אינו יודע מה אירע לשאר כלי הרכב שכן האנטנה של מכשיר הקשר שבו נפגעה מהיריות והקשר עם האוטובוס המשורין אבד. (אליהו גלעד, נוטר משבי ציון, היה צריך להיות במשאית של יונאי, אבל הרובה האנגלי שלו היה ארוך מדי, לכן איתן זית העביר אותו למשורין הפורץ. שנים הוא ניתק קשר עם הנושא כי חשב שבגללו נהרג האיש במשאית - חיים בלום - שהתחלף איתו. רק לאחרונה נודע לו כי חיים בלום שרד).

(מנחם שבט, בן נהלל, נהרג 3.6.1948, כ"ה אייר תש"ח, בקרבות ג'נין, נקבר בבית הקברות הצבאי בהר הרצל. אחיו אליעזר שבט, נפל ביום 20.4.1948, י"א ניסן תש"ח, בקרב מצודת ישע, נקבר במצודת ישע).

(גדליה קוגלר המקלען נהרג מאוחר יותר בקרב על תרשיחא).

טנדר המג"ד שהיה השני בשיירה התהפך כאשר בן עמי, שנהג בעצמו ברכב, פנה לאחור לתת פקודת אש ואיבד את השליטה על הרכב. איש מנוסעי הרכב לא נפגע בהתהפכות ולא נפגע מאש האורבים – שכן היו בשטח מת לגבי הערבים. המג"ד רצה להתבצר בבנין מאפית הפיתות של הכפר שהיה סמוך, הלוחם שאול רוטמן (שאול רוטמן מחדרה ראה רק בעין אחת לכן לא הסכימו לגייסו. הוא הלך ללשכת הגיוס בחיפה תחת השם דוד כרמי וגוייס תחת שם זה) והמג"ד יצאו לבדוק את השטח ונפגעו באש הערבים. בן עמי נפצע ברגלו ושאל רוטמן נהרג. הנשארים חבשו את המג"ד והמתינו ללא מעש, בשלב זה עזב הלוחם (הנער) מוטקה (רון) רוזנברג את האחרים ונע בכיוון מערב ולאחר יומיים (ב- 29/3/48) של תנועה בהיחבא הגיע בשלום לשבי ציון כאשר עליו שני רובים ואקדח שאסף מגופות לוחמים ערביים. ארבעת הנותרים המשיכו לנוע ממקום ההיתקלות לכיוון אזור החוף אחד נהרג בדרך. המג"ד ושני האחרים המשיכו לכיוון דרום מערב. כפי שעולה מדיווח הקצין הבריטי (גולד?), שמצא והביא את גופותיהם ביום ב' (29/3/48). הם התבצרו בתל קטן (תל פדכה) התגלו ביום א' בבוקר וניהלו קרב עד שכילו את התחמושת ונהרגו מרימון יד של אחד מהם שהתפוצץ ביניהם – כנראה כאשר נפגע בעת זריקת הרימון.

הרכב השלישי בשיירה הייתה המשאית הלא משוריינת של מצובה שנשאה את גשר המתכת ואשר נהג אותה הלוחם אליהו ליברמן כאשר לידו לוחם נוסף. רכב זה נפגע באש האורבים הנהג והלוחם נהרג (גופותיהם, לפי העדויות, היו מונחות על הכביש ליד המשאית) המשאית התהפכה ועלתה באש וחסמה את הדרך.

לאחר המשאית נושאת הגשר נסעה משאית האספקה של משה יונאי ולידו הלוחם חיים בלום. משנוכח יונאי שהכביש חסום סובב את משאיתו והחל לחזור אך לאחר שעבר מרחק קצר נפגעה המשאית. יונאי ובלום שהיה פצוע משלושה קליעים נטשו את הרכב והצליחו לעבור למשורין הליווי. אשתו של משה יונאי סיפרה שהם קיבלו את המשאית חזרה. הסתבר שאנשי צבא ההצלה לקחו את המשאית לתיקון בתרשיחא. היא תוקנה, ונמצאה בעכו אחרי כיבושה.

הרכב החמישי בשיירה היה משורין הליווי. ברכב ישבו שתי חברות וחבר של קיבוץ יחיעם ושישה חברים מחברת הנוער שהשלימה את קיבוץ יחיעם (חברת נוער מרמת השופט) וכן המ"מ גרשון פלד (פויקנפלד) שהיה מפקד המחלקה שחנתה ביחיעם וחזר ליחידתו מתדרוך במפקדת הגדוד. כן הייתה ברכב כיתת לוחמים מהגדוד בפיקודו של המ"כ יהודה רשף (רייף) אשר הושלמה על ידי לוחמים מקורס מ"כים עין המפרץ (כ- 14 לוחמים בסה"כ). לרכב זה הצטרפו בלום ויונאי כאשר נפגעה משאיתם כך שהיו בו 26

אנשים. הרכב נתקל בכלי הרכב שקדמו לו, אשר נפגעו וחסמו את הדרך ליחיעם. משך כשעה ניהל המשורין קרב אש עם התוקפים. המ"כ יהודה רשף (לימים סגנו של מוטה גור בצנחנים) שפיקד על המשורין (המ"מ גרשון לא נטל את הפיקוד), ולאחר תאום עם משה שיינרמן מפקד האוטובוס וסגן מפקד השיירה, הורה לאחיו יהושוע (שוקה) שהיה נהג הרכב להסתובב לאחור כדי לחזור לנהריה ולהשיג עזרה. הרכב הסתובב והחל לנסוע חזרה. בהגיעו לכפר א-נאהר נתקל במחסומי אבנים שהונחו לרוחב הכביש, לאחר עבור השיירה, כדי לחסום הגעת תגבורות. הרכב עבר שני מחסומים ובשלישי נשברה זרוע מוט ההגה שלו והרכב התהפך על צידו. מן ההתהפכות לא נפגע איש וכל האנשים, זולת אחד שלקה בהלם קרב וסירב לעזוב את המשורין, עזבו והחלו להיסוג לכיוון נהריה (חלק מהזמן היו באפיק הנחל בתוך המים, רק ראשם ונשקם מעל המים) כאשר חוליות של ערבים מחפשות אחריהם וקרב אש מתנהל איתן לעיתים. באחד מהקרבות הללו (כנראה סמוך למקום התהפכות המשורין) נפגע חבר יחיעם רפאל אורן (הורנשטיין) שחזר למשורין ומת מאיבוד דם. האחרים המשיכו בנסיגתם לכיוון "המחנה היווני" הבריטי שהיה, לידיעתם, נטוש (במקום ששם נמצא היום קיבוץ סער). אולם המחנה נתפס באותו יום על ידי ערבים מהכפר א-זיב וכאשר עברו הנסוגים את הגדר נפתחה עליהם אש ואחד מהלוחמים נהרג על הגדר. השאר התפצלו לשתי קבוצות - האחת הקיפה את המחנה והשנייה חצתה אותו. הקבוצות נעו בנפרד והגיעו בנפרד בשעת לילה מאוחרת לנהריה (אחת מצפון ואחת מדרום) בנוסף המ"מ גרשון פלד הגיע בעצמו ובנפרד לנהריה. במהלך הנסיגה לנהריה נהרגו מהקבוצה 3 אנשים מתוך 26 שמנתה.

(אברהם שובר נהרג מאוחר יותר בקרבות ג'נין).

הרכב השישי בשיירה היה המשאית המשוריינת של קיבוץ יחיעם שנשאה אספקה והייתה נהוגה בידי גזבר הקיבוץ חיים דרורי כשלידו חבר נוסף. משאית זו נפגעה מאש התוקפים שני נוסעיה נהרגו והיא עלתה באש.

הרכב השביעי והאחרון בשיירה היה אוטובוס משורין של קואופרטיב שחר נהוג בידי נהג מגדוד 21 (נהגי שחר קיבלו הוראה מהסדרן בצריף קריית חיים - פרץ פנצס - לא לנסוע מעבר לנהריה ובן עמי הפקיע את האוטובוס והושיב בו נהג מקצועי מחיילי הגדוד). מפקד האוטובוס היה סמ"פ פל' ב' משה שיינרמן (מפקד הפלוגה היה יעקב פונדק או "שועל" בכינויו). בערב לפני היציאה ממצובה היה ויכוח בין משה שיינרמן לפונדק לגבי השאלה מי מהם יצא למשימה ומי ישאר במצובה עם הנותרים מהמחלקה. משה הצליח בסוף לשכנע את פונדק שהוא זה שיצא כי רצה לבקר בנהריה את חברתו כרמלה. איתו הייתה אחותו עליזה שיינרמן שיצאה בשיירה להחליף את האלחוטאית שוש שישבה ביחיעם מאז תחילת המצור. היא צוותה למשורין הפורץ אבל משה אחיה שכנע אותה להיות באוטובוס כי יותר נוח בו. את התיק שלה היא השאירה במשורין הפורץ. באוטובוס היה גם קשר ממפקדת הגדוד-גדעון נקריץ, שתפקידו היה לקיים קשר עם המשורין הפורץ שבראש השיירה. היו באוטובוס המשורין 3 כיתות עם מקלע ברן לכל אחת (עצמת אש חריגה לתקופה ואשר למעשה הייתה כמעט כל עצמת האש של הגליל המערבי). האוטובוס נקלע לשדה האש של התוקפים, נהגו נהרג והמנוע כבה. הנהג המחליף הצליח להתניע ונהרג גם הוא, גם שלישי שניגש להגה נהרג. הלוחמים ניסו להגיש עזרה לשני פצועים (כנראה מהמשאית של יחיעם) שהיו על הכביש וכל שלושת החובשים נפגעו ברדתם בדלת התחתית של האוטובוס להגיש עזרה. מפקד האוטובוס נתן הוראה לקפוץ החוצה ולהתבצר מחוץ לאוטובוס אך כל מי שקפץ נהרג. הלוחמים שנותרו באוטובוס, אשר הפך למטרה נייחת, היו רובם פצועים וניהלו משך כשבע שעות קרב עם תוקפיהם. כאשר בגלל גובה

של נהריה 42 גופות כאשר חלקן שרוף ולא ניתן לזיהוי למרות שהגופות היו שלמות (לא חלקי גופות). בשלב זה נתברר כי גופתו של המג"ד בן עמי פכטר איננה והמח"ט משה כרמל נתן לסמג"ד 21 צבי בן ארי הוראה להביאה. הקמ"ן אוורבוך קרא שוב לקצין הבריטי וזה יצא ולאחר זמן חזר עם 4 גופות – של בן עמי וחבריו והוא תאר את מקום מציאתן ומצבן בעת שנמצאו. בין הגופות זוהתה גופתו של בן עמי מידיית וכן גופת חיים גוזמן שזוהה על ידי אביו (כל ארבעת הרוגי נהריה זהו - ברטי ושני האחים לבית שיינרמן) כן זוהו שני הלוחמים מכפר אתא אברהם פילוסוף ומרדכי ירושלמי (שניהם בוגרי קורס קשרים מחזור א' ב - 8/3/48). סה"כ נספרו על ידי הרב קלר ועל ידי צבי בן ארי (הסמג"ד) 46 גופות ואחת (של איתן זייץ) נקברה ביחיעם דהיינו לפיהם נקברו בסה"כ (ע"פ הרב וצבי בן ארי) 47 גופות.

הקבורה:

הרב קלר כותב לגבי הקבורה והזיהוי כלהלן – "11 הראשונים זוהו (שורה 2 קברים 11-1) (א.ת.). בשורה הראשונה: קברים 1 – 8 – זהו חלק, וכך גם בקברים 9 עד 11. בקברים 12 עד 18 נקברו 7 שרופים שלא ניתנו לזיהוי, קברים 19 עד 30 לא זוהו, קבר 30 זוהה כקיסלביץ חיים, קברים 32 עד 35 לא זוהו. סה"כ נקברו בנהריה 46 וביחיעם 1 (סה"כ 47) ."

מול מספר זה של 47 קברים, לכאורה, יש לנו רשימה שמית של 46 חללים ("החלל" ה-47 - יוסף כהן - מופיע פעמיים) חי וקיים בקיבוץ עין המפרץ והיה במשורין הפורץ. סתירה זו כבר עמדה לנגד עיני אכ"א/נפגעים כבר ביום 29.3.48 וביום 30.3.48 נשלח מכתב נוסף מכרמלי לאכ"א/נפגעים לפיו השם ה-47 הוא חיים דבורצקי ששמו נשמט מהרשימות - בכך נפתרה לדעת הכותב הבעיה. אולם טעות הייתה בידי הכותב שכן הרשימה של ה-47 הייתה מורכבת מ-3 רשימות: באחת 42 חללים, בשנייה 4 חללים ובשלישית חלל אחד (דבורצקי) אולם החלל חיים גוזמן הופיע הן ברשימה הראשונה והן ברשימה השנייה - כך שמספר החללים הידועים לנו בשמותיהם עומד על 46 ולא על 47 .

מספר החללים נקבע על 47 כבר בהתאם לדווח האלחוטי במוצאי שבת 27.3.48. הרשימה המקורית הועברה לאלחוטאי של מצובה - שמשון כוכבי - ולאחר ששידר אותה השמידה בהתאם להוראות הקשר. הניצול מרדכי (רון) רוזנברג הגיע לשבי ציון ביום ב' (29.3.48) בהשכמת הבוקר (יש לזכור שהקבורה של החללים הייתה ביום א', 28.3.48 - 42 גופות לפי הדיווח) וביום ב' ה - 29.3.48 הובאו לקבורה המג"ד ועוד שלושה – לא מצאנו הקטנה של מספר החללים ל-46 כתוצאה מכך שמרדכי רוזנברג ניצל וגם לאחר הגעתו נשאר המספר עומד על 47.

איתן זית, מפקד השיירה וההרוג היחידי במשורין הפורץ שהגיע ליחיעם, איש קבוצת רשפים (אז קרית מוצקין) נקבר ביחיעם. דוד זית בנו היה בן חצי שנה כאשר נהרג אביו. אימו, פנינה, התאבדה ביום השנה הראשון למותו של איתן בשיירה. היא נקברה ליד בעלה ביחיעם. דוד, יתום בן שנה וחצי אומץ על ידי דודי ברשפים. לימים הפך לטייס בחיל האוויר. נפל בשבי המצרי במלחמת יום הכיפורים. אחרי שחרורו החל לעבוד ברפא"ל והגיע עד כסא הסמנכ"ל (פיתח את טיל השפריר). חלה בסרטן, וקידם מאבק, במסגרת עמותת "הקו האחרון" להכנסת תרופות מצילות חיים לסל התרופות. (ראו קובץ: "אדם בעקבות גורלו").

**פירוט הנוסעים ותפקידם בכל אחד מכלי הרכב:
(מקרא: נהרג, ניצל – בשיירה, ז"ל – ניצל ונפטר מאוחר יותר)**

1. פורץ המחסומים

1. איתן זייץ (זית), מ"פ מפקד השיירה- נהרג	2. ראובן ויצרייבר – נהג, ניצל
3. יוסף כהן – לוחם, ניצל	4. מנחם (חמ"ה) שבט –מ"מ, ניצל, ז"ל
5. אברהם ציון – אלחוטאי ניצל	6. יחזקאל בקרמן – חובש, ניצל, ז"ל
7. גדליה קוגלר – מקלען, ניצל, ז"ל	8. אריה צנר – לוחם, ניצל
9. אליהו גולוב – לוחם ניצל, ז"ל	10. שלמה אפשטיין – לוחם, ניצל
11. ראובן אלון – מ"כ, ניצל	12. אליהו גלעד – לוחם, ניצל
13. אליהו גליק – לוחם ניצל	14. יחזקאל סנדלר - לוחם מקלען, ניצל, ז"ל
- סה"כ 14 נוסעים 1 הרוג 13 ניצולים.

2. טנדר המג"ד:

1. בן עמי פכטר - מגד, נהג, נהרג	2. מוטקה (רון) רוזנברג – לוחם, ניצל
3. שאול רוטמן – לוחם, נהרג	4. חיים גרפונקל - לוחם, נהרג
5. אברהם פילוסוף – לוחם, נהרג	6. מרדכי ירושלמי – לוחם, נהרג
- סה"כ 6 נוסעים 5 הרוגים 1 ניצל.

3. משאית לא משורינת של מצובה:

1. אליהו ליברמן לוחם נהג, נהרג	2. מאיר נייפלד – לוחם נהרג
- סה"כ 2 נוסעים, 2 הרוגים, 0 ניצולים.

4. משאית משורינת של יונאי:

1. משה יונאי – בעל המשאית, נהג ניצל ז"ל	2. חיים בלום - לוחם ניצל, ז"ל
- סה"כ 2 נוסעים, 0 הרוגים, 2 ניצולים.

5. משוריין הליווי:

א. לוחמים

1. יהודה רייף (רשף) - מ"כ מפקד המשוריין, ניצל, ז"ל 2. יהושע רייף (רשף) – נהג, ניצל
3. מוקה (משה) אורנשטיין - מקלען, ניצל 4 אליהו רידר - מ"כ לוחם, ניצל
5. חיים וגנר - לוחם, קיבל הלם קרב נשאר ונהרג 6. יצחק קמינסקי - לוחם, נהרג במחנה הבריטי
7. מרדכי (מריס) צרנר – לוחם, ניצל, ז"ל 8. חיים (הרי) צרנר – לוחם, ניצל, ז"ל
9. עזרא ייגר - לוחם, מקלען 2, ניצל 10. צבי שטרן - לוחם, נפצע, ניצל
11. משה סוסנה - לוחם, נפצע, ניצל 12. אברהם שובר - לוחם, ניצל, ז"ל

ב. נוסעים

13. גרשון פלד (פויקנפלד) - מ"מ מח' יחיעם - ניצל, ז"ל 14. אסתר גורלי (דוסי) - יחיעם, ניצלה
15. רבקה גרשון - יחיעם, ניצלה 16. רפאל אורן (הורנשטיין) - יחיעם, נהרג
17. דב גליק - השלמת יחיעם, ניצל 18. ישראל שלייכר - השלמת יחיעם, ניצל (ארה"ב)
19. אפרים זצ'יק השלמת יחיעם ניצל, ז"ל 20. צביצקו יענקוביץ - השלמת יחיעם, ניצל
21. יצחק (איזיק) הירש-השלמת יחיעם, ניצל 22. משה מרמלשטיין - השלמת יחיעם, ניצל

ג. לא אותרו (והם ככל הנראה מאנשי קורס מכים מעין המפרץ)

23. פוצי בן 20 אז, מקרית חיים- לוחם, ניצל 24. צבי מקורס מכים תל אביבי - לוחם, ניצל

סה"כ 24 נוסעים, 3 הרוגים 21 ניצולים מהם עדיין לא אותרו ואומתו 2

6. משאית אספקה משוריינת של יחיעם

1. חיים דרורי - יחיעם, גזבר, נהג, נהרג 2. אליהו קסטרו – יחיעם, מלווה, נהרג
- סה"כ 2 נוסעים, 2 הרוגים 0 ניצולים

7. האוטובוס המשוריין:

1. שיינרמן משה - סמ"פ, מפקד האוטובוס, נהרג 2. שיינרמן עליזה - אלחוטאית מחליפה, נהרגה
3. משה (מקס) שפירא – נהג, נהרג 4. יעקב ברקו - מ"כ, נהג מחליף, נהרג
5. עמיקם כספי - לוחם, ניצל, ז"ל 6. עמוס דולב (אפלבלאט) - מקלען, ניצל
7. שמעון (זיגי) דרוקמן - לוחם, ניצל 8. משה (מישקה) ברק - לוחם, ניצל, ז"ל
9. מיכאל אונשיין - לוחם, נהרג 10. אוריאל שפירא - לוחם, נהרג
11. ראובן גרין - לוחם, נהרג 12. צבי אפשטיין - לוחם, נהרג
13. מרדכי וולף - לוחם, נהרג 14. מיכאל גוטפלד - לוחם, נהרג
15. ברוך גולדמן - לוחם, נהרג 16. משה (מקס) הופמן - לוחם, נהרג

17. חיים דבורצקי - לוחם, קשר, נהרג
 19. חיים וקסברג - לוחם, נהרג
 21. ישראל לוין - לוחם, נהרג
 23. דוד מצקביץ - לוחם, נהרג
 25. גדעון נקריץ - אלחוטאי האוטובוס, נהרג
 27. חיים קיסלביץ - לוחם, נהרג
 29. יעקב (ברטי) רוזנבלאט - לוחם, נהרג
 31. יום טוב ליפמן לוינגר --לוחם, חובש, נהרג
 33. אברהם פורדי - לוחם, נהרג
 35. זאב קרונברג - לוחם, נהרג
 37. חיים גוזמן - לוחם, נהרג
18. אמון וירטהיים - לוחם, נהרג
 20. נחמן (איבן) כהן - לוחם, נהרג
 22. מרדכי (מודה) מולקרוב - לוחם, נהרג
 24. יוסף מצקביץ - לוחם, נהרג
 26. משה פלוצר - לוחם, נהרג
 28. שמואל קופיטו - לוחם, נהרג
 30. מלך סלומון - לוחם, נהרג
 32. אהרן שטרן - לוחם, נהרג
 34. צבי ויזל (חבר יסעור) - לוחם, חובש נהרג
 36. צבי פלדמן - לוחם, חובש נהרג כשחבש את קסטרו !!??

סה"כ באוטובוס 37 נוסעים, 33 הרוגים 4 ניצולים (הערה: הגרסאות הרשמיות טוענות ל 39 נוסעים באוטובוס אך על פי שמות הניצולים והחללים המספר הוא רק 37 - כאמור בן עמי החליט להשאיר שני אנשים בנהריה).

סיכום הנוסעים, החללים והניצולים בשיירה:

<u>הרכב</u>	<u>מס' נוסעים</u>	<u>מס' חללים</u>	<u>מס' הניצולים</u>
פורץ המחסומים	14	1	13
משוריין המגד	6	5	1
משאית מצובה (גשר)	2	2	-
משאית יונאי	2	--	2
משוריין הליווי	24	3	21
משאית יחיעם	2	2	--
אוטובוס משוריין	37	33	4

סה"כ בשיירה 87 איש הרוגים 46 , ניצולים 41

על מנת להבהיר את השאלה האם היו 47 חללים בשיירה או 46 היה צורך לשחזר את השיירה ואת הנוסעים בה שכן לא הייתה בנמצא רשימה של העולים בשיירה - מה שמכונה כיום רשימת ציוות / שיבוץ קרבי - ומהעדויות עולה כי לא הייתה רשימה כזו וציוות השיירה נעשה סמוך מאד ליציאתה ללא רישום. ברוב כלי הרכב היו לוחמים או נוסעים שהצבתם לרכב נעשתה באקראי. "העסק היה מבורדק" כדברי אחד הניצולים.

מתוך הנתונים עולה כי בשיירת יחיעם השתתפו בין היתר גם חמישה!!? זוגות אחים:
יהודה ויהושוע (שוקה) רשף (רייף) – שניהם שרדו.
עליזה ומשה שיינרמן - שניהם נפלו.
שלמה וצבי אפשטיין - צבי נפל ושלמה שרד.
דוד ויוסף מצקביץ - שניהם נפלו.
מרדכי (מריוס) וחיים (הרי) צרנר - שניהם שרדו.

סיכום: 87 איש היו בשיירה. 46 נהרגו. 41 ניצלו. 47 גופות נקברו !!? (ראו קבצי תמונות בנספחים.
התמונות צולמו על ידי ערבי. ופורסמו באוסף התמונות של אנדריאס מאייר).

שתי שאלות מרכזיות נשאלות לגבי תפקוד השיירה, והן תישארנה פתוחות: האחת לגבי ההחלטה של בן עמי לצאת למרות הידיעות המודיעיניות, מתוך כך שסמך על כוח האש חסר התקדים שרוכז בשיירה, והשנייה לגבי ההחלטה של משה שיינרמן שלא להסתער החוצה מתוך האוטובוס בשלבים הראשונים של ההתקלות.

מומלץ לקרוא גם את ספרו של עמנואל הראובני - "שיירת יחיעם". ספרון שיצא לאור בשנת 1981 בהוצאת משרד הבטחון.

תודה גדולה לאריק תיבון, שבא מהמרכז במיוחד לטובת המפגש. צריך להוסיף שקיבלנו אישור מיחידת אית"ן לפתוח/לשתף את המידע. לראשונה יש בידנו שיבוץ קרבי, ותמונה בהירה יותר של כל רכב ורכב בשיירה, על אנשיו והקורות אותו/אותם.